

ГОСПОДАРСЬКО-БІОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НОВИХ СОРТІВ ЧЕРЕШНІ (*CERASUS AVIUM MOENCH.*) СЕЛЕКЦІЇ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ ДСС

С. В. ДОЛГОВА, молодший наук. співробітник
Мелітопольська дослідна станція садівництва (МДСС)
імені М. Ф. Сидоренка ІС НААН України,
72311, Мелітополь, вул. Вакуленчука, 99, e-mail: iosuaan@zp.ukrtel.net

Представлено результати вивчення нових сортів черешні селекції МДСС імені М. Ф. Сидоренка ІС НААН в умовах південного Степу України. За комплексом цінних ознак виділено сорти з високими господарсько-біологічними показниками: високою врожайністю, великим розміром плодів, комплексною стійкістю до моніліозу та кокомікозу, з генеративними бруньками, стійкими до низьких зимових температур, в тому числі Шанс (раннього строку дозрівання), Простір, Забута, Тотем, Зодіак (середнього), Анилаг, Любимця Туровцева, Меотіда, Міраж (пізнього), які рекомендуються для вирощування у промислових насадженнях.

Ключові слова: черешня, сорт, урожайність, стійкість до хвороб, зимостійкість, якість плодів.

Однією з найбільш цінних плодкових культур півдня України є черешня [4, 5]. Незважаючи на короткий період споживання плодів, вона має велике народногосподарське значення, завдяки їх ранньому досягненню та придатності для технічної переробки, а також щорічному плодоношенню [6].

Важливим фактором інтенсифікації садівництва є сорти. Сучасні вимоги до них передбачають високий рівень адаптованості до умов навколишнього середовища, стійкості до хвороб та шкідників, урожайність не нижче 10-12 т/га, добрі смакові якості плодів. До того ж такі сорти повинні бути придатними для прогресивних технологій, які б відповідали вимогам світових стандартів [1]. Тому проблема добору нових сортів для інтенсивних насаджень черешні є актуальною [7].

Метою наших досліджень було визначення біологічного потенціалу нових сортів цієї культури щодо стійкості до несприятливих факторів довкілля, урожайності, якості плодів.

Методика. Дослідження проводилися протягом 2004-2013 рр. у насадженнях ДП «ДГ «Мелітопольське» МДСС. Вивчали 110 сортів селекції станції, серед яких 44 включено до «Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні» та 47 перспективних. Деревя садіння 1997-1998 років, схема розміщення – 7х7 м, підщепа – сіянци магалєбської вишні. Грунт – чорнозем південний, легкосуглинковий, система утримування – чорний пар.

Роботу проведено згідно з «Программой и методикой сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур» [2, 3].

Результати дослідження. Одним з головних показників сорту є стійкість до несприятливих чинників зовнішнього середовища. Взимку 2005-2006 рр., коли

річний мінімум температур становив 29,0 °С (23 січня) і сорти черешні знаходилися у стані вимушеного спокою, підмерзання генеративних бруньок складало від 8,0 до 100,0 %. За стійкістю їх до низьких зимових температур виділилися сорти: дуже стійкі – Зодіак, Простір (зафіксовано пошкодження 8,0 і 8,5 % відповідно), високостійкі – Шанс, Казка, Тотем, Міраж (12,0-17,0 %), середньостійкі – Ласуня, Аншлаг, Любимиця Туровцева, Дивна (36,0-48,0 %) (таблиця).

Характеристика господарсько цінних ознак сортів черешні,
на які отримані патенти (за 2004-2013 рр.)

Сорт	Урожайність, т/га	Середня маса плодів, г	Стійкість до хвороб, бал		Стійкість генеративних бруньок до підмерзання, %
			моніліоз	кокомікоз	
<i>Сорти раннього строку досягання</i>					
Ласуня	10,6	8,0	9,0	8,4	57,0
Шанс	13,5	10,5	9,0	8,0	83,0
Казка	17,7	8,2	9,0	8,0	85,3
<i>Середнього</i>					
Простір	12,6	8,0	9,0	8,7	91,5
Забута	12,7	8,5	9,0	8,0	40,0
Тотем	10,1	9,3	9,0	8,0	88,0
Зодіак	18,0	9,2	9,0	8,0	92,0
<i>Пізнього</i>					
Меотіда	12,2	9,5	9,0	8,0	40,4
Міраж	11,4	9,2	9,0	8,0	83,2
Аншлаг	14,7	8,7	9,0	8,0	62,0
Любимиця Туровцева	13,9	10,5	9,0	8,5	64,0
Дивна	10,8	8,0	9,0	8,0	52,0
НІР₀₅	0,18	0,17	х	х	2,29

Погодні умови 2006 р. були сприятливими для розвитку грибних хвороб. Сума опадів за травень і червень становила 208,2 мм, що вдвічі більше від середньобогаторічної норми, середньомісячна температура повітря – 21,5 °С, а відносна вологість – 71 %. Така тепла і дощова погода спровокувала розвиток кокомікозу та моніліозу (ступінь ураження коливався від 1 до 6 балів). У цей епіфітотійний рік сорти Казка, Простір, Забута, Зодіак, Меотіда, Міраж, Аншлаг, Тотем, Шанс, Любимиця Туровцева, Дивна, Ласуня проявили високу стійкість до моніліозу. Ознак ураження в них не відмічено. Вони ж увійшли й до групи високостійких (8,0-8,7 бала) до кокомікозу. Найвищий рівень стійкості відмічено в сорту Простір (8,7 бала).

Комплексним показником, що у значній мірі характеризує пристосованість сорту до екологічних умов вирощування, є врожайність. За період досліджень найвищим цей показник був у групи сортів раннього строку досягання – Казка (17,7 т/га, або 87,0 кг/дер.), середнього – Зодіак (18,0 т/га, або 88,2 кг/дер.), пізнього – Аншлаг (14,7 т/га, або 72,0 кг/дер.). Максимальна врожайність сортів, які вивчалися, коливалась від 78 кг/дер., або 15,9 т/га (Тотем) до 123 кг/дер., або 25,1 т/га (Зодіак).

Різнялися досліджувані сорти і за величиною плодів. Виділено групи з великими (6,3-8,3 г) і дуже великими плодами (понад 8,3 г). До першої віднесено сорти Ласуня, Казка, Простір, Дивна, до другої – Шанс, Забута, Тотем, Зодіак, Меотіда, Міраж, Аншлаг, Любимиця Туровцева. Найбільшою величиною плодів (10,5 г) характеризувалися Казка (ранній) та Любимиця Туровцева (пізній).

Серед нових сортів уже здобули популярність Аншлаг, Любимиця Туровцева, Ласуня, Шанс, Простір (автори – Туровцев М. І., Туровцева В. О.).

Наводимо характеристику кращих нових зареєстрованих сортів.

Ласуня – сорт раннього строку достигання. Урожайність досягає 52 кг з 12-річного дерева (10,6 т/га). Маса плоду – 8-10 г. Дегустаційна оцінка свіжих – 5 балів. Плоди використовуються у свіжому вигляді, а також для приготування компотів (рис. 1).

Шанс – ранньостиглий сорт. Урожайність висока – до 66 кг у 12-річному віці (13,5 т/га). Середня маса плоду – 10,5 г. Дегустаційна оцінка – 4,8 бала. Плоди високотранспортабельні (рис. 2).

Простір – сорт середнього терміну дозрівання. Середня врожайність у перші 7 років плодоношення – до 57 кг з дерева (12,6 т/га). Смак кисло-солодкий. Дегустаційна оцінка – 4,5 бала. Плоди універсального призначення (рис. 3).

Аншлаг – пізньостиглий сорт. Урожайність – до 72 кг з 12-річного дерева (14,7 т/га). Плоди великі, однакові, масою – 8,4-9,0 г, дегустаційна оцінка – 4,8 бала. Відзначаються високою транспортабельністю, універсальністю використання (рис. 4).

Любимиця Туровцева – сорт пізнього строку достигання. Урожайність – до 68 кг з 12-річного дерева (14,7 т/га). Плоди великі, однакові, масою 10-12 г, дегустаційна оцінка свіжих – 5 балів, транспортабельні, універсального призначення (рис. 5).

Висновки. В результаті наших досліджень за комплексом господарсько-біологічних показників виділено сорти черешні Шанс (ранній), Простір, Забута,

Рис. 1. Плоди сорту черешні Ласуня

Рис. 2. Плоди сорту Шанс

Тотем, Зодіак (середнього строку дозрівання), Аншлаг, Любимиця Туровцева, Меотіда, Міраж (пізнього). Вони рекомендуються для вирощування у промислових насадженнях півдня України.

Іншими цінними ознаками відзначилися:

- стійкістю генеративних бруньок до низьких зимових температур – Простір,

Рис. 3. Плоди сорту Простір

Рис. 4. Плоди сорту Аншлаг

Зодіак, Шанс, Казка, Міраж, Тотем;

- комплексною стійкістю до хвороб (моніліозу та кокомікозу) – Шанс, Казка, Простір, Забута, Зодіак, Меотіда, Міраж, Аншлаг, Любимиця Туровцева, Дивна, Тотем, Ласуня;

- високою врожайністю – Тотем, Шанс, Казка, Простір, Забута, Зодіак, Мео-

Рис. 5. Плоди сорту Любимиця Туровцева

тіда, Міраж, Аншлаг, Любимиця Туровцева;

• величиною плодів – Шанс, Забута, Тотем, Зодіак, Меотіда, Міраж, Аншлаг, Любимиця Туровцева.

Список використаної літератури

1. Мойсейченко Н. В. Кращі сорти вишні та черешні в умовах Північного Лісостепу України / Н. В. Мойсейченко // Досягнення і перспективи розвитку селекції, вирощування і використання плодкових культур: матер. міжнар. наук. конф., присвяч. 200-річчю Нікітського бот.саду. – Ялта (24-27 жовтня 2011 р.). – Ялта, 2011. – С. 113-114.
2. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / [под общ. ред. Г. А. Лобанова]. – Мичуринск, 1973. – 492 с.
3. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / [под. общ. ред. Е. Н. Седова]. – Орел: ВНИИСПК, 1999. – 606 с.
4. Третьякова О. Р. Видовой состав вредителей черешни в предгорной зоне Крыма / О. Р. Третьякова // Достижения и перспективы развития селекции, возделывания и использования плодовых культур: матер. междунар. науч. конф., посвящ. 200-летию Никитского бот. сада. – Ялта (24-27 октября 2011 г.). – Ялта, 2011. – С. 159-161.
5. Туровцев М. І. Селекція черешні (*Cerasus avium* Moench.) в Інституті зрощуваного садівництва ім. М. Ф. Сидоренка УААН / М. І. Туровцев, В. О. Туровцева, Н. М. Туровцева // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / редкол.: Д. О. Мельничук (відп. ред.) та ін. – 2009. – Вип. 133. – С. 51-58.
6. Туровцев Н. И. Помология Т. 4. Слива, вишня, черешня / [Н. И. Туровцев, Л. И. Тараненко, В. В. Павлюк и др.]; науч. ред. В. В. Павлюк. – К.: Урожай, 2004. – С.151-267.
7. Туровцев Н. И. Новые сорта черешни – основа создания высокоурожайных садов / [Н. И. Туровцев, В. А. Туровцева, Н. Н. Туровцева, С. В. Долгова] // Сад, виноград і вино України. – 2007. – № 4. – С. 4-5.

ECONOMIC AND BIOLOGICAL CHARACTERISTICS OF NEW SWEET CHERRY (*CERASUS AVIUM MOENCH.*) VARIETIES OF THE MELITOPOL' RESEARCH STATION OF FRUIT GROWING

S. V. DOLGOVA, Junior Research Worker

M. F. Sydorenko Melitopol' Research Station of Fruit Growing

of the Institute of Horticulture, NAAS of Ukraine,

72311, Melitopol', 99 Vakulenchuk St., e-mail: iosuaan@zp.ukrtel.net

*The author presents the results of studying new sweet cherry varieties bred at the Melitopol' Research Station of Fruit Growing in the conditions of the Ukraine's Southern Steppe. The cultivars with high economic and biological values were selected, namely: high productivity, fruit size, complex resistance against *Monilia* and *Coccomyces*, high flower buds resistance against low temperatures, in winter, among them *Chance* (early ripening term), *Prostir*, *Zabuta*, *Totem*, *Zodiak* (medium ripening term), *Anshlag*, *Lyubymytsya Turovtseva*, *Meotida*, *Mirazh* (late ripening term), that are recommended for cultivation in farm orchards.*

Key words: sweet cherry, cultivar, yield, resistance to diseases, winter – hardiness, fruit quality.

ХОЗЯЙСТВЕННО-БИОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА НОВЫХ СОРТОВ ЧЕРЕШНИ (*CERASUS AVIUM MOENCH.*) СЕЛЕКЦИИ МЕЛИТОПОЛЬСКОЙ ОСС

С. В. ДОЛГОВА, младший науч. сотрудник
Мелитопольская опытная станция садоводства
имени М. Ф. Сидоренко ИС НААН Украины,
72311, Мелитополь, ул. Вакуленчука, 99, e-mail: iosuaan@zp.ukrtel.net

Представлены результаты изучения новых сортов черешни селекции МОСС имени М.Ф. Сидоренко ИС НААН в условиях южной Степи Украины. По комплексу ценных признаков выделены сорта с высокими хозяйственно-биологическими показателями: высокой урожайностью, большим размером плодов, комплексной устойчивостью к монилиозу и коккомикозу, с генеративными почками, устойчивыми к низким температурам зимой, в том числе Шанс (раннего срока созревания), Простор, Забута, Тотем, Зодиак (среднего), Анилаг, Любымыца Туровцева, Меотида, Мираж (позднего), рекомендуемые для выращивания в промышленных насаждениях.

Ключевые слова: черешня, сорт, урожайность, устойчивость к болезням, зимостойкость, качество плодов.

Одержано редколегією 06.06.15

ISSN 0558-1125
УДК 634.21/634.1:631.527(477.7)

СОРТИ АБРИКОСА (*ARMENIACA VULGARIS LAM.*) СЕЛЕКЦІЇ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ ДСС ДЛЯ ВИРОБНИЧИХ НАСАДЖЕНЬ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Л. І. ДУНАЄВА, молодший наук. співробітник
Мелітопольська дослідна станція садівництва (МДСС)
імені М. Ф. Сидоренка ІС НААН України,
72311, Мелітополь, вул. Вакуленчука, 99, e-mail: iosuaan@zp.ukrtel.net

Наведено результати вивчення нових сортів абрикоса селекції Мелітопольської ДСС за комплексом господарсько-біологічних ознак, а саме: зимостійкість генеративних бруньок, стійкість бутонів, квіток і зав'язі до весняних заморозків, урожайність, стійкість до моніліального опіку, строки досягання та якість плодів. Виділено сорти надраннього, раннього, ранньо-середнього та середньо-пізнього термінів дозрівання, котрі в найбільшій мірі проявили біологічний потенціал продуктивності і якості плодів у південному Степу України: Кумір,